خبر

صلاح زواوی سفیر سابق فلسطین در ایران درگذشت

صلاح زواوی، سفیر سابق فلسطین در ایران در ۸۵ سالگی در بیمارستانی در تهران درگذشت. زواوی پس از هانی الحسن دومین سفیر فلسطین در ایران بود که از سال ۱۳۶۱ (۱۹۸۰ میلادی) تا سال ۱۴۰۰ عهده‌دار این سمت بوده است. گفتنی است به‌دلیل حضور طولانی‌مدت زواوی در سمت سفیری در ایران، به وی لقب «مقدم‌السفرا» یا «شیخ‌السفرا» داده بودند. صلاح زواوی سال گذشته به کار خود پایان داد و بعد از او دخترش «سلام» سفیر جدید فلسطین در تهران شد. حسین امیرعبداللهیان، وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران نیز با اشاره به خبر درگذشت سفیر سابق فلسطین در ایران، در پیامی نوشت که مرحوم زواوی در طول سال‌های طولانی مبارزه با دشمن صهیونیستی و همچنین چند دهه فعالیت دیپلماتیک در جمهوری اسلامی ایران، همواره در مسیر مبارزه برای احقاق حقوق ملت مظلوم فلسطین، زنده نگاه داشتن آرمان والای فلسطین و دفاع از قدس شریف تلاش و مجاهدت کرد.

وزیر خارجه تاکید کرد: امیدوارم در آینده نزدیک، شاهد به ثمر نشستن چند دهه تلاش و مجاهدت مردمان مقاوم فلسطین از جمله مرحوم صلاح زواوی با آزادی کامل این سرزمین مقدس از چنگال اشغالگران صهیونیست و تشکیل دولت مستقل و یکپارچه فلسطینی به پایتختی قدس شریف در کل سرزمین تاریخی فلسطین باشیم.

دیپلماسی

آذربایجان به روش‌های دیپلماتیک پایبند باشد

سخنگوی وزارت خارجه کشورمان در نشست خبری هفتگی خود با خبرنگاران ضمن تبریک اعیاد شعبانیه و روز پاسدار، درباره برگزاری کنفرانس مونیخ، گفت: این کنفرانس به نام امنیت اما به کام جنگ‌طلبان تشکیل شده است.

ناصر کنعانی با تاکید بر این‌که جمهوری اسلامی ایران یکی از کشورهای مهم تعیین‌کننده و بلامنازع در تعمیق و تحکیم امنیت منطقه‌ای و از کشورهای مؤثر و کمک‌کننده در تحکیم امنیت بین‌المللی است، تصریح کرد: این‌که این کنفرانس به نام کنفرانس امنیتی تشکیل شود و از کشورهای تعیین‌کننده مانند جمهوری اسلامی ایران و کشور مهمی مانند روسیه دعوت نکنند به معنای این است که فرصت را برای طرح دیدگاه‌های مختلف و چندجانبه درخصوص نظم و امنیت بین‌المللی را در اختیار طرف و جریان خاصی قرار دادند که به‌دنبال تحکیم یکجانبه‌گرایی در حوزه بین‌المللی هستند.

وی تاکید کرد: امسال برگزارکنندگان کنفرانس امنیتی مونیخ مرتکب اشتباه فاحشی شدند و ما معتقدیم آنها با این اشتباه به اعتبار کنفرانس مونیخ ضربه جدی وارد کردند. برگزارکنندگان این کنفرانس تریبون را به افراد معلوم‌الحالی داده‌اند که جایگاه آنها در نگاه ملت ایران بسیار واضح است و این یک دهن‌کجی به ملت بزرگ ایران است. دعوت از چنین افرادی مداخله فاحش در امور داخلی یک کشور بزرگ است.

سخنگوی وزارت خارجه بیان کرد: نقش ایران در یک دهه اخیر در مقابل تروریسم کمک بزرگی به نظم امنیت منطقه‌ای و حتی کشورهای غربی کرده است. اشتباهی را دولت آلمان مرتکب شد، لذا امیدواریم آنها در سال آینده این اشتباه خود را جبران کنند.

تکذیب غنی‌سازی ۸۴ درصدی

وی درباره خبر منتشر شده توسط بلومبرگ که مدعی غنی‌سازی ۸۴ درصد در ایران شده است، نیز گفت: درباره ادعای مطرح شده درخصوص غنی‌سازی ۸۴ درصدی، سخنگوی سازمان انرژی اتمی کشورمان در این زمینه توضیحات دقیق و فنی را ارائه کرد و من در این ارتباط با این موضوع به اظهارات دقیق آقای کمالوندی ارجاع می‌دهم.

سخنگوی وزارت خارجه یادآور شد: جمهوری اسلامی ایران متعهد به معاهده ان.پی.تی و موافقت‌نامه جامع پادمان است. همکاری حرفه‌ای جمهوری اسلامی ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی یک اصل مهم برای جمهوری اسلامی ایران در مناسبات و همکاری‌های خودش با آژانس است. البته به صورت متقابل انتظار داریم که آژانس رفتار حرفه‌ای خودش را در ارتباط با موضوع فعالیت‌های هسته‌ای صلح‌آمیز ایران داشته باشد و به اصول و چارچوب‌های همکاری حرفه‌ای و تخصصی با کشورهای عضو از جمله جمهوری اسلامی ایران پایبند باشد.

کنعانی تأکید کرد: استفاده سیاسی از آژانس، جایگاه حرفه‌ای این سازمان مهم بین‌المللی را مخدوش می‌کند. طرح مواردی از این دست که قاعدتا باید در ارتباطات فنی و تخصصی و در دیدارهای دوجانبه مورد تبادل نظر و بررسی قرار گیرد، بلافاصله در رسانه‌ها نشانه فاصله گرفتن آژانس از رفتار حرفه‌ای و جایگاه تخصصی خودش است.

وی گفت: استفاده ابزاری از آژانس را برای سوءاستفاده از آن در روند مذاکرات رفع تحریم‌ها قویا مردود می‌دانیم.

سخنگوی دستگاه دیپلماسی درباره مذاکرات رفع تحریم‌ها نیز گفت: چارچوب مذاکرات در ارتباط با رفع تحریم‌های یکجانبه و ظالمانه علیه جمهوری اسلامی ایران و بازگشت مسئولانه همه طرف‌ها به توافق هسته‌ای روشن و مشخص است و باید در همان چارچوب استمرار و امتداد یابد و امیدواریم آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در چارچوب وظایف حرفه‌ای و تخصصی که در ارتباط با توافق هسته‌ای به آن محول و واگذار شده، ان‌شاءا... وظایف حرفه‌ای و تخصصی کمک‌کننده خود را ایفا کند.

آذربایجان از رفتارهای غیرحرفه‌ای دوری گزیند

وی درباره ادعای بی‌اساس الهام علی‌اف نیز گفت: امیدواریم طرف آذری به چارچوب و روش‌های دیپلماتیک پایبند باشد و از موضوعی که می‌تواند در چارچوب روابط دوستانه و روش‌های دیپلماتیک و چارچوب‌های فنی و حقوقی مورد حل و فصل و رفع سوءتفاهم قرار بگیرد از روش‌های غیرحرفه‌ای دوری گزینند.

وی گفت: ایران به دنبال روابط دوستانه با همسایگان است و امیدواریم کشورهای همسایه نیز به این قضیه ملتزم باشند.

گزارش «جام جم» از اقدامات موثر برای مقابله با فساد اقتصادی

خانه‌های خالی فسادستیزی

امین صبحی
گروه سیاسی

یکی از اولویت‌های دولت سیزدهم حداقل در شروع کار شعار شناسایی بسترهای فسادزا، اصلاح و مبارزه با فساد بود و آن‌طور که رئیس‌جمهور در ماه‌های اولیه تاکید داشت قرار بود گلوگاه‌های فساد، شناسایی شود و مدیران دستگاه‌های مختلف به نحوی نسبت به اصلاح و رفع این گلوگاه‌ها اقدام کنند تا زمینه‌های بروز فساد در نظام اداری و اقتصادی به‌طور کامل کنترل شود اما به نظر می‌رسد گپ بسیار عمیقی بین حقیقت و وعده وجود دارد. هرچند پیشگیری از فساد به‌طور مشخص وظیفه دولت و رسیدگی به پرونده‌های تشکیل‌شده در این رابطه بر عهده قوه قضاییه است اما دولت آن‌طور که وظیفه داشته نتوانسته از بروز فساد پیشگیری کند و نمونه نزدیک آن هم افسارگسیختگی و رهاشدگی قیمت ارز و دلار و جولان دلالان و سرشاخه‌های رانت ارزی و اقتصادی است که به برخی بی‌ثباتی‌ها در کشورمان منجر شده است. در این گزارش می‌خواهیم اقدامات موثری که دولت باید در زمینه مقابله با فساد انجام دهد را مرور کنیم.

ضرورت نظارت با رویکرد مهار قدرت حاکمیت برای سه هدف مهم دنبال می‌شود. در وهله اول اجرای کارآمد امور، در وهله دوم تامین حقوق عمومی و مهم‌ترین بخش نظارت هم جلوگیری از بروز فساد است.

با توجه به این‌که در ایران دولت بخش بزرگی از اقتصاد را تشکیل می‌دهد و وظایف بسیاری را در جامعه برعهده دارد، ضرورت نظارت بر فعالیت‌ها و خصوصا وضعیت مالی دوچندان می‌شود.

ارتباط فساد در ایران با درآمدهای نفتی

البته از آنجا که در ایران بخش عمده مخارج دولت با درآمدهای نفتی پوشش داده می‌شود نه مالیات، میزان پاسخ‌دهی دولت در مقابل روش‌های هزینه‌کرد درآمدهای نفتی نسبت به مالیات هم کمتر خواهد بود و از این رو می‌توان گفت روند فساد در ایران با درآمدهای نفتی و سیستم خرج این درآمدها در ارتباط است. در چنین شرایطی اگر نظارت از طرف مراجع حکومتی و رسانه‌ها صورت نگیرد، راه افزایش فساد اقتصادی و مالی دولت هم باز خواهد شد اما نوع نظارت دولت هم بسیار مهم است. عموما نظارت بر دولت به دو شیوه نظارت حکومتی و نظارت همگانی صورت می‌گیرد. نظارت حکومتی شامل نظارت رهبری، نظارت قانونی و نظارت اجرایی و نظارت همگانی درواقع همان نظارت مطبوعات و رسانه‌ها، احزاب سیاسی و تجمعات است. بنابراین جایگاه نظارت در کاهش فساد اقتصادی بسیار موثر است. هرچند در موضوع مقابله با فساد اساسا نباید نگاه سیاه‌وسفید داشت کمااین‌که نظام جمهوری اسلامی ایران در مقابله با فساد در برخی موضوعات بسیار خوب و در برخی موارد ضعیف عمل کرده است. البته فساد در اقتصاد از مشکلات ساختاری هر کشوری است اما نکته قابل تامل نحوه مقابله با آن است و مقابله مؤثر با فساد مستلزم عزم حقیقی سه قوه است. دیروز هم بعد از تکانه‌های وضعیت ارزی و دلاری، قالیباف تاکید کرد که بازار ارز با همکاری دولت و مجلس به ثبات می‌رسد.

معضل بزرگنمایی فساد

البته یک پاشنه‌آشیل مهم در مقابله با فساد وجود دارد که معضل بزرگنمایی فساد است. کمااین‌که وقتی فساد بزرگنمایی می‌شود، افکارعمومی از نحوه برخورد دستگاه قضایی با آن ولو خوب هم باشد، به‌راحتی اقناع نخواهند شد. مثلا اگر خاطرتان باشد انتظار افکارعمومی برخورد جدی تا مرز اعدام در پرونده افرادی مثل شهرام جزایری، بابک زنجانی یا اکبر طبری است درحالی‌که قوه قضاییه براساس دلایل آشکار و اسناد موثق حکم را صادر می‌کند اما افکارعمومی به‌دلیل بزرگنمایی‌های صورت‌گرفته و بعضا دامن‌زدن به آن توسط رسانه‌ها به مرحله رضایت از برخورد قوه قضاییه نخواهد رسید. هرچند این موضوع اهمیت توضیح و تشریح روند رسیدگی‌ها و در جریان گذاشتن مردم را به هیچ‌وجه انکار نمی‌کند.

کاهش سرمایه اجتماعی با هر فساد

سرنوشت این فسادها و مفسدین هم برای مردم جالب است و مثلا برای آنها مهم است بدانند آیا خسارات وارده به خزانه بازگشته یا همچنان خارج از کانال بیت‌المال است. در این مورد فساد گسترده در فولادمبارکه نمونه خوبی است که تعارض شناختی در بین مسئولان در فساد صورت‌گرفته را نشان می‌دهد. درحالی‌که برای اولین بار نماینده مجلسی خبر بزرگنمایی‌شده از این فساد و تخلف را اختلاس نامید اما روند رسیدگی‌ها نشان داد که اساسا صورت مسأله آن طور که نماینده تریبون‌دار گفته، نبوده است اما متاسفانه تصویر مخدوشی از فساد و نحوه مقابله با آن در ذهن مردم نقش بست.

بنابراین ضریب پیدا کردن خبرهای مربوط به فساد در کنار اصل فساد صورت‌گرفته به کاهش تدریجی سرمایه اجتماعی و اعتماد مردم به حاکمیت منجر می‌شود.

البته در این زمینه نمی‌توانیم از نقش قوه مقننه در مقابله با فساد غافل شویم چراکه این نهاد ابتدا باید قوانین فسادزا را اصلاح کند چراکه بخش عمده‌ای از فسادها در خلأهای قانونی یا قوانین ضدونقیض رخ می‌دهد و نمونه آن هم اقتصاد دستوری، عدم جرم‌انگاری بسیاری از ترک‌فعل‌ها، ضعف شفافیت دستگاه‌های سیاسی و اقتصادی و وجود مشکلاتی در ساختار بورس کشورمان است. از این رو نقش مجلس در تصویب، اصلاح و تنقیح قوانین در این باره بسیار تعیین‌کننده است.

نمونه‌ای از همکاری مجلس و دولت در وضع و اصلاح قوانین را می‌توان در پیگیری قانون مالیات بر عایدی سرمایه دنبال کرد که بستر بسیاری از مفاسد را از بین می‌برد و قطعا لازم است مجلس در این قبیل امور به نقش نظارتی خود بیشتر پروبال بدهد.

نه به تماشاچی‌شدن

نقش قوه مجریه هم همان‌طور که در ابتدای گزارش مرور کردیم این است که دولت در مقابله با فساد بسترهای فسادخیز را از بین ببرد و کاری کند که اساسا فساد به وجود نیاید، نه این‌که به مثابه تماشاچی اجازه دهد فساد ایجاد شود و بعد با آن برخورد کند. بنابراین شاید بتوانیم ایجاد درگاه یکپارچه صدور مجوزهای کسب‌وکار را یکی از گام‌های مهم برای مقابله با فساد و حذف امضاهای طلایی دانست. همان هدفی که دولت پس از تغییر در تخصیص ارز دنبال کرده است اما چنین جدیتی در برخورد با سایر حوزه‌های کلان فساد اقتصادی دیده نمی‌شود. اگر دولت الکترونیک و هوشمند که از بسترهای مهمی است که ریشه بسیاری از فسادها را از بین می‌برد به‌صورت مداوم و غیرمقطعی دنبال شود می‌توان گفت کارهای موثری از سوی حاکمیت دنبال شده اما هنوز برای افکارعمومی شفاف نیست چرا برای مقابله با فساد اقتصادی اقدام شبکه‌ای و باثباتی صورت نمی‌گیرد. این دغدغه‌ای است که رئیس‌جمهور باید درباره آن با مردم صحبت کند.

برش

گره مولدسازی با نظارت

موضوع مولدسازی اموال دولتی هم که این روزها جنجالی شده مشروط به نظارت است و دولت بدون تعلل باید چارچوب نظارتی آن را تدارک ببیند و سپس مصوبه آن را اجرا کند. حتی رهبر انقلاب هم که با پیشنهاد سران سه قوه مبنی بر مولدسازی دارایی‌های دولت موافقت کردند مشروط بر این نکته بود که تمام جوانب کار از بعد نظارتی و انجام اقدامات لازم برای صیانت از حقوق بیت‌المال در نظر گرفته شده و اجرایی شود.

درعین حال وظایف هریک از قوا در بخش‌هایی پررنگ‌تر و برجسته‌تر است؛ به‌طورمثال برخورد قاطع با مفسدان اقتصادی وظیفه قوه قضاییه است و در این زمینه شاهد هستیم برخوردهای جدی و قاطعی انجام شده است. حتما شما هم خاطرتان هست برخورد با معاون اول رئیس‌جمهور اسبق، برادر رئیس‌جمهور سابق و همچنین برادر معاون اول رئیس‌جمهور سابق و مجازات اعدام برای تعدادی از مفسدین اقتصادی و برخورد با فساد در سطوح عالی قوه قضاییه چطور به مطالبه مردمی برای مقابله با فساد پاسخ مثبت داد.

البته در برخی پرونده‌ها هم به‌دلیل فقدان شفاف‌سازی از روند یک پرونده مهم و عدم اطلاع‌رسانی از آخرین وضعیت آن به مردم، مانند بابک زنجانی افکارعمومی هنوز نسبت به دلیل اجرا نشدن حکم قانع نشده است. درحالی‌که بخش زیادی از همین تأخیر در اجرای حکم به‌دلیل بازگشت بخشی از بدهی او به خزانه بوده است.

گپ

در گفت‌وگو با «جام جم»

خوش‌چهره: انتخاب افراد شایسته از الزامات برخورد با مفاسد است

محمد خوش‌چهره، عضو هیات علمی دانشگاه تهران درباره دلایل ناکارآمدی در حوزه مقابله با فساد به خبرنگار جام جم گفت: در یک آسیب‌شناسی خیلی فشرده از این پدیده باید اشاره کرد که عدم درک صحیح و جامع که مبتنی بر شناخت صحیح عوامل ایجابی است، می‌تواند یکی از چالش‌های اصلی برای مقابله با فساد باشد و به همین علت است که در بسیاری از موارد بین اهداف و کارکردها در این حوزه فاصله معناداری وجود دارد.

عارضه‌ای به‌نام محدود نگری

این کارشناس حوزه اقتصاد با بیان این‌که در برخورد با معضل فساد اگر محدود نگری و ساده نگری حاکم باشد، پدیده در حد یک تصویر ساده و عارضی مورد مطالعه قرار می‌گیرد، خاطرنشان کرد: موقعی می‌توانیم به این آسیب به‌درستی بپردازیم که مثل یک پزشک برای درمان صرفا به علائم ظاهری بیمار توجه کرده و بلکه این درک و تشخیص را با اعمال برخی آزمایش‌ها و اقدامات تکمیلی عمیق‌تر کنیم تا بتوانیم راه مقابله با آن را بیابیم.

این نماینده ادوار ادامه داد: در مورد فساد و دلایل آن هر قدر تک موضوعی به آن نگاه کنیم و صرفا با طرح یک راه حل به‌صورت ساده با آن برخورد کنیم و ابعاد گسترده جانبی آن را در نظر نگیریم، قضاوت‌های ما برای مواجه هم محدود می‌شود و طبعا نمی‌توانیم برخورد درستی با آن داشته باشیم.

وی با اشاره به ابعاد و انواع مختلف فساد در ایران خاطرنشان کرد: حوزه‌های فساد تقسیم‌بندی‌های متفاوتی دارد و شامل فسادهای مالی، ارضی، اداری، سیاسی، ارزی و... می‌شود که تفکیک نکردن این شقوق مختلف هم باز ما را دچار آسیب محدودنگری می‌کند. در بسیاری از مواقع اگر متولیان برخورد با فساد از تسلط کافی و به‌روز بودن برخوردار نباشند طبعا باز هم با مشکلاتی مواجه خواهیم بود.

وقتی قانون کامل نباشد افرادی که از هوش بالای منفی برخوردارند، می‌توانند از همین روزنه‌های ناشی از ضعف قانون استفاده کنند و با فرصت‌طلبی ناشی از شکاف‌های آیین‌نامه‌ای به اقدامات مفسده انگیز دست بزنند

خوش‌چهره با بیان این‌که گام اول در برخورد با فساد رصد آن است، گفت: متاسفانه بخش‌هایی از نظام اداری و سیاسی ما انتظار دارند برای مقابله با فساد صرفا دستگاه قضایی اقدام کننده باشد در حالی که این معضل قبل از وقوع در برنامه‌ها، تصمیمات و سیاست‌ها وجود دارد به این معنا که در برخی برنامه‌ها و طرح‌ها، روزنه‌ها و رخنه‌هایی است که منشأ فساد است.

جامع و مانع نبودن قوانین

وی جامع و مانع نبودن برخی قوانین را زمینه ساز وقوع فساد دانست و تصریح کرد: وقتی قانون کامل نباشد، افرادی که از هوش بالای منفی برخوردارند، می‌توانند از همین روزنه‌های ناشی از ضعف قانون استفاده کنند و با فرصت‌طلبی ناشی از شکاف‌های آیین‌نامه‌ای به اقدامات مفسده انگیز دست بزنند.

در حالی که اگر در تدوین قوانین دقت لازم صورت نمی‌گرفت جلوی بسیاری از اقدامات سوءاستفاده گرانه گرفته می‌شد.

حجم بالای فساد در حوزه مسائل شهری

استاد اقتصاد دانشگاه تهران اضافه کرد: فساد در حوزه مسائل شهری از جمله مفسده‌های شایع بعد از فسادهای ارزی و پولی است و یک جنبه بزرگ از فساد زمین، سندسازی‌ها و جعل است و متاسفانه این رویه از چنان شیوعی برخوردار است که وسعت این نوع فساد در ایران در مقایسه با همسایگان بیشتر است و ما با حجم بزرگی از تصرفات منابع طبیعی روبه‌رویم که از طریق سندهای جعلی و به‌کارگیری افراد آشنا به زوایای تاریک و روشن قوانین، سوءاستفاده‌گران در دادگاه‌ها برنده می‌شوند.

نماینده مردم تهران در مجلس هفتم در باره موانع برخورد با مفسدان گفت: بخشی از چالش‌های پیش رو مربوط به افرادی است که از توانایی و کارایی لازم برای مقابله با فساد برخوردار نیستند و در مسند قرار می‌گیرند. به هر صورت انتخاب افراد شایسته و کارآمد در این حوزه از الزامات است.

ما در بسیاری از مواقع با فساد در سازمان‌ها یا وزارتخانه‌ها روبه‌رو هستیم و طبعا ممکن است وزیر یا رئیس یک سازمان، اساسا آدمی سالم و شایسته باشد ولی توانایی درک این حوزه و مدیریت آن را ندارد، بنابراین بدنه آن مجموعه براساس زد و بندهایی که دارد آن کار دیگر را می‌کند و مدیران و مسئولان به خاطر نداشتن اشراف کافی، توان مقابله ندارند و خودبه‌خود باعث استمرار و بقای جریان فساد می‌شوند.

وی ادامه داد: در حوزه برخورد با فساد هم بعضا با آدم‌هایی روبه‌رو می‌شویم که محدودنگرند یا باوری درباره مؤثر بودن مقابله با فساد ندارند یا بعضا از انگیزه لازم برای مواجهه با این آسیب برخوردار نیستند و با ساده انگاری و تک بعدی دیدن برای برخورد با فساد اقدام می‌کنند. طبعا این شیوه برخورد کارایی لازم را برای مقابله با مفسده ندارد.

استفاده از ظرفیت مشارکت مردمی

خوش‌چهره خاطرنشان کرد: مقابله با فساد جزو مطالبات ملی و مردمی است و باید در این حوزه باید از ظرفیت‌های مشارکت مردم استفاده کرد؛ تجربه‌ای که در بسیاری از کشورهای صنعتی صورت می‌گیرد و تاثیرگذار هم بوده است. بنابراین کسب مشارکت مردمی که در طول دوران پیروزی انقلاب، دوران دفاع‌مقدس و دیگر مشکلات و چالش‌های گذشته و پیش‌رو اساس و بقای نظام جمهوری اسلامی است از الزامات مقابله با فساد است.